

NOTA AAN HET OVERLEGCOMITÉ

Betreft: Interfederale samenwerking met betrekking tot nieuw digitaal
stemsysteem

Toelichting bij het dossier

Het huidige offline digitale stemsysteem met papieren bewijsstuk is het resultaat van een gezamenlijke overheidsopdracht (federale, Vlaamse, Brusselse en Duitstalige overheden) die in 2008 werd gelanceerd en in 2010 gegund.

De raamovereenkomst voor het gebruik van dit systeem loopt eind januari 2027 af. Nadien kan geen beroep meer worden gedaan op de diensten van het bedrijf Smartmatic (technische bijstand bij de verkiezingen en de opslag van apparatuur). Bovendien is de stemapparatuur van de 1^e generatie (gebruikt in 95% van de Vlaamse gemeenten die digitaal stemmen) 15 jaar geleden geproduceerd. Verder gebruik van deze apparatuur na 2027 brengt volgens de ontvangen adviezen te grote risico's en kosten met zich mee. De apparatuur van de 2de generatie (gebruikt in de meeste Brusselse en de Duitstalige gemeenten) zou onder strikte voorwaarden door het bedrijf Smartmatic kunnen verlengd worden zodat deze gebruikt zouden kunnen worden bij vervroegde verkiezingen na 2027 en eventueel de verkiezingen in 2029 en 2030.

Momenteel bereidt een interfederale werk- en stuurgroep een nieuwe gezamenlijke overheidsopdracht voor om een nieuw offline digitaal stemsysteem met papieren bewijsstuk te realiseren, te gebruiken vanaf de verkiezingen van 2029/2030. Ook afspraken over de tenlasteneming van de kosten door de verschillende overheden horen bij het dossier (een protocolovereenkomst). De federale regering nam hiertoe een formele beslissing in haar vergadering van 5 december 2025 (notificatiepunt 22). Het tijdsbestek is krap: om de overheidsopdracht tijdig te doen slagen moet deze overheidsopdracht op 1 mei 2026 worden gepubliceerd (met een oproep tot kandidaten). Daartoe moeten de verschillende overheden het dossier voor einde april 2026 goedkeuren.

Bij de uitwerking van het ontwerpbestek moet de interfederale werkgroep verschillende aandachtspunten verzoenen. De doelstelling van de Vlaamse overheid is dat de verkiezingen van 2029 en 2030 georganiseerd kunnen worden met een nieuw stelsysteem volgens het bestaande, beproefde offlineconcept. De andere overheden wensen een meer geïntegreerd systeem waarin de ‘stemmodule’ wordt gecombineerd met een ‘volmachtenmodule’ en een ‘aanstipmodule’. Deze laatste module digitaliseert de administratie in het stemlokaal, waaronder het bijhouden van een digitale aanstiplijst. Voor de goede werking van de aanstipmodule is een beveiligde online-verbinding in de voorzitterscomputer nodig. De eventuele integratie van de functionaliteiten in één voorzitterscomputer zet het principe van het 100% offline digitaal stelsysteem onder druk, wat voor Vlaanderen erg belangrijk is.

De verschillende overheden zijn zich bewust van het krappe tijdschema voor deze overheidsopdracht. Eénduidige politieke beslissingen en een strikt programmamanagement zijn noodzakelijk voor het welslagen van de opdracht.

Ten allen tijde, binnen welk concept ook, is een veilige digitale omgeving een zeer belangrijke randvoorwaarde. Er mag geen redelijke twijfel kunnen rijzen over de integriteit van het verkiezingsproces, zeker niet in deze tijden van fake news, hybride en digitale oorlogvoering en cyberaanvallen van criminele organisaties.

De interfederale werkgroep werkt momenteel aan het bestek dat enerzijds de Vlaamse gemeenten die dat wensen moet toelaten om in 2029 te kunnen beschikken over een nieuw digitaal stelsysteem dat offline kan functioneren (wens Vlaanderen); en anderzijds toelaat aan de andere overheden om in de toekomst te werken met een geïntegreerd systeem waaraan ook de andere modules zijn gekoppeld (volmachtenmodule en aanstipmodule).

Voorstel van beslissing

Het overlegcomité:

- 1) Bevestigt de doelstelling om de verkiezingen van 2029 en 2030 te organiseren met een nieuw digitaal stelsysteem én om dit nieuwe stelsysteem te realiseren via een nieuwe, gezamenlijke overheidsopdracht (streefdatum lancering 1 mei 2026).
- 2) Herhaalt de voorwaarde dat de uitwerking van het bestek en de werkzaamheden van de uiteindelijke leverancier de doelstelling om desgevallend enkel met een offline stelsysteem te stemmen in 2029 en 2030 niet mag in de weg staan.

3) Beslist dat de verdeling van de kosten, die zal worden opgenomen in het te sluiten protocolakkoord, zal plaatsvinden op basis van dezelfde uitgangspunten als gehanteerd in het protocolakkoord van 2012:

- a. De kosten voor de software en voor het proefproject worden voor 50% door de federale overheid gedragen en voor 50% door de andere overheden voor zover die deelnemen aan de modules, a rato van het aantal kiezers ingeschreven bij de laatste verkiezingen voor de gewesten/gemeenschappen;
- b. De kosten voor de bestellingen van de hardware zullen worden gedragen door de bestellende overheid, met dien verstande dat de federale overheid voor 20% zal tussenkomen in de investeringskosten;
- c. De kosten voor de bestellingen van de overige diensten zullen worden gedragen door de bestellende overheid.

Minister-president van de Vlaamse Regering

Matthias DIEPENDAELE

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenland,
Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken,
Sociale Economie en Zeevisserij

Hilde CREVITS